

A BIBLIA MINT KOMMUNIKÁCIÓS TANKÖNYV

1. A Bibliában a nyelvhasználatra vonatkozóan két fő tiltást találunk: a III. és a IX. parancsolatot: „Az Úrnak a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az ő nevét hiába felveszi” (2Móz 20:7, 5Móz 5:11). „Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot” (2Móz 20:16, 5Móz 5:20). A III. parancsolat az Isten nevének más denotátumokra való felesleges alkalmazásától és hamis, felesleges esküvéstől, esküözéstől is óv. A IX. parancsolat pedig elsősorban a hazugságtól, rágalmaszásoktól, félrevezetésektől, csúsztatásoktól és a pletykálkodástól véd meg minket. Ha jól meggondoljuk, a X. is nyelvi parancs. A IX. a beszédre, a X. a belső beszédre vonatkozik. A X. a gondolati bűnnel foglalkozik, és az ember nyelvvel gondolkodik: „Ne kívánd a te felebarátodnak házáat. Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét, se szolgálóját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a te felebarátodé” (2Móz 20:17, 5Móz 5:21). Az eredeti héberben ezek nem parancsolatoknak hívatnak, hanem pusztán mondásoknak. Azért, mivel akik a szeretet parancsát betöltik (azt a fő parancsolatot – Mt 22:36–40 –, aminek a részletezése a tízparancsolat), azok maguktól fogják tenni, illetve nem tenni ezt a tízféle cselekedettípust a bennük lévő szeretet szerint.

2. A műben további több tucat praktikus tanácsot találunk a beszédünk milyenségére vonatkozóan. Hely hiányában most csak néhányat tudok idézni ízelítőül:

„Azért, szeretett atyámfiai, legyen minden ember gyors a hallásra, **késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra!** Ha valaki istentisztelőnek látszik köztetek, de nem zabolázza meg nyelvét, sőt megcsalja a maga szívét, annak az istentisztelete hiábavaló.” (Jak 1:19, 26)

„Mert mindnyájan sokképpen vétkezünk. **Ha valaki beszédben nem vétkezik, az tökéletes ember,** képes az egész testét is megzabolázni. Ezenképpen **a nyelv is kicsiny tag és nagy dolgokkal hányja magát. Ímé csekély tűz mily nagy erdőt felgyújt!** A nyelv is tűz, a gonoszságnak összessége. Úgy van a nyelv a mi tagjaink között, hogy megszeplősíti az egész testet, és lángba borítja életünk folyását, maga is lángba boríttatván a gyehennától. **De a nyelvet az emberek közül senki sem szelidítheti meg; fékezhetetlen gonosz az, halálos méreggel teljes.** Ezzel áldjuk az Istent és Atyát, és ezzel átkozzuk az embereket, akik az Isten hasonlatosságára teremtettek: **Ugyanabból a szájból jó ki áldás és átok. Atyámfiai, nem kellene ezeknek így lenni!”** (Jak 3:2, 5–6, 8–10)

„**Ne szóljátok meg egymást atyámfiai!** Aki megszólja atyjafiát, és aki kárhoztatja atyjafiát, az a törvény ellen szól, és a törvényt kárhoztatja. Ha pedig a törvényt kárhoztatod, nem megtartója, hanem bírálja vagy a törvénynek. Egy a Törvényhozó, aki hatalmas megtartani és elveszíteni: **kicsoda vagy te, hogy kárhoztatod [bírálod] a másikat?”** (Jak 4:11–12)

„**Nem az fertőzteti meg az embert, ami a szájon bemegy, hanem ami kijön a szájból, az fertőzteti meg az embert.** Ti is értelem nélkül vagytok-é még? Mégsem értitek-é,

hogy minden, ami a szájon bemegy, a gyomorba jut, és az árnyékszékbe vettetik? **Amik pedig a szájból jönnek ki, a szívből származnak, és azok fertőztetik meg az embert.** Mert a szívből származnak a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanubizonyosságok, káromlások.” (Mt 15:11, 16–19)

„Van olyan, aki beszél hasonlókat a törszúrásokhoz; de **a bölcseneknek nyelve orvosság.**” (Péld 12:17)

„**Aki megtartóztatja beszédét, az tudós ember, és aki higgadt lelkű, az értelmes férfiú.** Még a bolond is, amikor hallgat, bölcsnek ítéltetik; mikor ajkait bezárja, eszesnek.” (Péld 17:27–28)

„A bölcseneknek **nyugodt beszédét** inkább meghallgatják, mint a bolondok közt uralkodónak kiáltását.” (Préd 9:19)

„**Láttál-é beszédeiben hirtelenkedő embert? A bolond felől több reménység van, hogynem afelől!**” (Péld 29:20)

„Öröme van az embernek szája feleletében; és **az idejében mondott beszéd, oh mely igen jó!**” (Péld 15:23)

„**A sok beszédben elmaradhatatlan a vétek;** aki pedig megtartóztatja ajkait, az értelmes.” (Péld 10:19)

„Túrás által engeszteltetik meg a fejedelem, és **a szelíd beszéd megtöri a csontot.**” (Péld 25:15)

„**Az engedelmes felelet elfordítja a harag felgerjedését; a megbántó beszéd pedig támaszt haragot.**” (Péld 15:1)

„A te falatodat, amelyet megettél, kihányod; és a te ékes beszédidet csak hiába vesztegeted. **A bolondnak hallására ne szólj; mert megútálja a te beszédidnek bölcsességét!**” (Péld 23:8–9)

„**Ne mondd ezt: mi az oka, hogy a régi napok jobbak voltak ezeknél? mert nem bölcsességből származik az ilyen kérdés.**” (Préd 7:10)

3. Az eredményes kommunikációval foglalkozó könyvek szinte mind azzal foglalkoznak, hogy hogyan győzzünk meg valakit valamiről, aki nem akarja, hogy meggyőzzük, hogyan érzük el, hogy valaki azt tegye, amit mi akarunk. Az eredményes kommunikáció ezen módszerei csak addig hatékonyak, amíg a hallgató rá nem jön, hogy becsapták, befolyásolták.

Elkezdtem vizsgálni a jézusi párbeszédet. Nagyon meglepődtem. Szinte mindent épp ellenkezőleg csinál, mint ahogyan megszoktuk, ahogy bevett gyakorlatunk. Jézus módszere más: senkit ne győzzünk meg! Hatékonyabb a szabad akarat, annak biztosítása, hogy ki mit akar elfogadni és tenni, csak azt fogadja el és tegye. Bemutatom három párbeszéd rövid elemzését. Részletesebb vizsgálódással még több szépséget találhatunk bennük!

4. Lássuk először a Nikodémus-párbeszédet!

„Vala pedig a farizeusok közt egy ember, a neve Nikodémus, a zsidók főembere: Ez jöve Jézushoz éjjel, és monda néki: **Mester, tudjuk, hogy Istentől jöttél tanítóul; mert senki sem teheti e jeleket, amelyeket Te teszel, hanem ha az Isten van vele.** Felele Jézus és monda néki: **Bizony, bizony mondom néked: ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.** Monda néki Nikodémus: **Mimódon születetik az ember, ha vén? Vajjon bemehet-é az ő anyjának méhébe másodszer, és születetik-é?** Felele Jézus: **Bizony, bizony mondom néked: Ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. Ami testtől született, test az; és ami Lélektől**

született, lélek az. Ne csodáld, hogy azt mondám néked: Szükség néktek újonnan születetnek. ... És amiképpen felemelte Mózes a kígyót a pusztában, akképpen kell az ember Fiának felemeltetnie. Hogy valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte az Isten az Ő Fiát a világra, hogy kárhoztassa a világot, hanem hogy megtartassék a világ általa.” (Ján 3:1–7, 14–17)

28 húsvétján vagyunk, Jeruzsálemben. Nikodémus farizeus ('szeparatista') volt. (A farizeusok egy kegyességi mozgalmat alkottak, élesen elkülönültek azoktól, akik szerintük nem tartottak be minden parancsolatot. Az ószövetségi legalizmusról, a Biblia plusz hagyomány legalizmusáról van itt szó. Súlyos hibájuk volt az önteltség, az öngazultság. Josephus Flaviusnál részletes leírásokkal találkozunk a mozgalomról, mivel ő maga is farizeus volt.) Nikodémus ráadásul főember volt, a szanhedrin tagja. (A hamis próféták ügyében is ők ítélkeztek, korlátozott jogkörrel, halálos ítéletet nem hozhattak.) Írástudó, vagyis vallásilag képzett, tanult ember volt. Mint olvassuk, éjjel ment Jézushoz, egy tanulatlan (ti. nem tanult rabbiiskolában) ácshoz, titokban. Érdekelte Jézus személye, hiszen ekkor Jézus már megtisztította a templomot, már tett csodákat, már túl volt szolgálata elején.

Nikodémus személyes meggyőződése miatt nevezi mégis rabbinak a tanulatlan Jézust. Tapasztaljuk, hogy Jézus mintha egész másra válaszolna, mintha nem csatlakozna Nikodémus kezdő mondatához. Valójában azonban igazi gondolataira, a valódi, Nikodémust izgató kérdésre válaszol. Hiszen a zsidók úgy gondolkodtak a messiás országaról, úgy hitték, az egy földi ország lesz, emberi vezetéssel (ti. a római rabigától akartak megszabadulni). Jézus erre a ki nem mondott hitre válaszolt azzal, hogy kijelentette: Isten országa lelki természetű, és éppen ezért szükséges az újjászületés (gr. *anóthen gennétai* 'újjászületés; felülről/Istentől születés'). Az újjászületés fogalma nem volt ismeretlen Nikodémus számára, mégis igen gúnyosan válaszolt: 'Jézus, most azt mondod nekem, hogy anyámnak kell megint megszülnie engem?' Nikodémust büszkesége és önmagával való erőteljes gondolati viaskodása felesleges iróniába sodorta. Jézus ezt nem vette figyelembe, mert tudta, mi megy végbe benne. Tudta, hogy egy Nikodémus számára lényegi, döntő elképzelés új megvilágításba került a gondolkodásában, és a régi elképzelése küzd az újjal, ami azonban nagyon más, egyelőre a számára befogadhatatlanul nagyon más elképzelés önnön életéről. Jézus éppen ezért mintha meg sem hallotta volna a gúnyt, és a tényleges, ki nem mondott kérdésére válaszolt. Ha Jézus nem így tett volna, Nikodémus nem csatlakozott volna Jézus halála után Jézus tanítványaihoz. De csatlakozott. (Sőt, ő volt az, aki a szanhedrinben is a védelmébe vette.)

Mi mit csináltunk volna? Lehetséges, hogy leszidtuk volna Nikodémust, hogy miért titokban, lopakodva jön hozzánk. Visszaszúrtunk volna, amikor ironizál, amikor egyértelműen butaságot mond, és ezzel minket, az általuk mondottakat tartja butaságnak. Valójában azonban sohasem viszi előre a kommunikációt, ha leszidunk valakit. Hiszen ha Jézus nem szeretettel reagált volna, hanem megsértődött volna, tehát önző módon válaszolt volna, leszidta volna Nikodémust, akkor Nikodémusnak muszáj lett volna védekeznie, muszáj lett volna távolodnia Jézustól, mert mindig távolodunk attól, aki leszid minket. Ha Jézus nem szeretettel reagál, nem jöhetett volna létre egymás gondolatainak megértése, és a cél sem: Nikodémus közeledése Jézus gondolataihoz.

5. Jézus kihallgatásai i. sz. 31. niszán 13-án pénteken zajlottak (azon kronológia szerint, amelyik szerint i. e. 5 késő őszen született). Több helyszínen kihallgatták Jézust: Annás

(még csütörtök éjjel), (majd péntek hajnal és reggel) Kajafás, a szanhedrin, Pilátus, Heródes, majd újra Pilátus előtt. Ezekből a párbeszédéből nézzünk meg néhányat! A legfeltűnőbb, hogy Jézus általában csöndben van, nem válaszol semmit. Egy – bibliai kronológia szerint – 700 évvel korábbi messiási prófécia meg is jövendölte ezt: „Kínoztatott, pedig alázatos volt, és száját nem nyitotta meg, mint bárány, mely mézárszékre vitetik, és mint juh, mely megnémul az öt nyírók előtt; és száját nem nyitotta meg!” (Ésa 53:7)

„Amazok pedig megfogván Jézust, vivék Kajafáshoz, a főpaphoz, ahol az írástudók és a vének egybegyültek vala. Péter pedig követi vala Őt távolról egész a főpap pitvaráig; és bemenvén, ott ül vala a szolgálkkal, hogy lássa a végét. A főpapok pedig és a vének és az egész tanács hamis bizonytságot keresnek vala Jézus ellen, hogy megölhessék őt; És nem találának. És noha sok hamis tanú jött vala elő, mégsem találának. Utoljára pedig előjövén két hamis tanú, Monda: Ez azt mondta: Leronthatom az Isten templomát, és három nap alatt felépíthetem azt. És fölkelvén a főpap, monda néki: **Semmit sem felelsz-é?** Micsoda tanúbizonytságot tesznek ezek ellened? **Jézus pedig hallgat vala.** És felevlén a főpap, monda néki: **Az élő Istenre kényszerítelek téged, hogy mondd meg nekünk, ha Te vagy-é a Krisztus, az Istennek Fia?** Monda néki Jézus: **Te mondád.** Sőt mondom néktek: Mostantól fogva meglátjátok az embernek Fiát ülni az Istennek hatalmas jobbán, és eljőni az égnek felhőiben. Ekkor a főpap megszaggatá a maga ruháit, és monda: Káromlást szóltott. Mi szükségünk van még bizonytságotokra? Ímé most hallottátok az ő káromlását. Mit gondoltok? Azok pedig felevlén mondának: Méltó a halálra.” (Mt 26:57–66)

„Mikor pedig reggel lőn, tanácsot tartának mind a főpapok és a nép vénei Jézus ellen, hogy Őt megöljék. És megkötözvén Őt, elvivék, és átadák Őt Poncius Pilátusnak, a helytartónak. ... Jézus pedig ott állá a helytartó előtt; és kérdezé Őt a helytartó, mondván: **Te vagy-é a zsidók királya?** Jézus pedig monda néki: **Te mondod.** És **mikor vádolák Őt** a főpapok és a vének, **semmit sem felele.** Akkor monda néki Pilátus: **Nem hallod-é, mily sok bizonytságot tesznek ellened?** És **nem felele néki egyetlen szóra sem,** úgy hogy **a helytartó igen elcsodálkozék.** ... Mert jól tudja vala, hogy irigységből adák Őt kézbe. Amint pedig ő az ítélőszékben ül vala, küldé őhöz a felesége, ezt üzenvén: Ne avatkozzál amaz igaz ember dolgába; mert sokat szenvedtem ma álmomban Őmiatta.” (Mt 27:1–2, 11–14, 18–19)

„[Pilátus] Mondván: Ha te vagy a Krisztus, mondd meg nekünk! [Jézus] Monda pedig nékik: **Ha mondom néktek, nem hiszitek; De ha kérdezlek is, nem feleltek nekem, sem el nem bocsátotok.**” (Luk 22:67–68)

„Monda pedig Pilátus a főpapoknak és a sokaságnak: Semmi bünt nem találok ez emberben. De azok erősködének, mondván: A népet felzendíti, tanítván az egész Júdeában, elkezdve Galileától mind idáig. Pilátus pedig Galileát hallván, megkérde, vajjon galileai ember-é ő? És mikor megtudta, hogy Ő a Héródes hatósága alá tartozik, Héródeshez küldé Őt, mivelhogy az is Jeruzsálemben vala azokban a napokban. Héródes pedig Jézust látván igen megörüle: mert sok időtől fogva kívánta Őt látni, mivelhogy sokat hallott Őfelőle, és reménylé, hogy majd valami csodát lát, melyet Ő tesz. **Kérdez pedig Őt sok beszéddel; de Ő semmit nem felele néki.**” (Luk 23:4–9)

Sokat tanulhatunk a csend kommunikációs szerepéről. Mindig érdemes megvizsgálnunk, van-e egyáltalán lehetőségünk az üzenetünk átadására! Vajon a hallgatónk olyan állapotban van, hogy érdekli, amit mondanánk? Vajon indulatmentes, türelmes, ránk figyelni tudó, velünk együttgondolkodásra képes? Jézus jól látta ezekben a párbeszéd-

ben, hogy nincsenek ideális kommunikációs feltételek a megértésre, ahogy ezt meg is fogalmazta: „Ha mondom néktek, nem hiszitek: De ha kérdezlek is, nem feleltek nékem, sem el nem bocsátotok.” Sem megértési szándék, sem a szabadon bocsátás szándéka nem volt meg a hallgatóságában. Jézus azért nem válaszolt, mert semmi célja nem lehetett a mondatainak a hallgatóság hozzáállása miatt. Ha Jézus magyarázkodott volna, védte volna magát, ha bármit számon kért volna, csak növelte volna az amúgy is dühös faggatózók indulatát.

Heródes sem Jézus mondanivalója érdekelte, hanem csodát szeretett volna látni, Heródes sem volt nyitott Jézus mondandójára, hanem előzetes elvárásai voltak. Érdemes megtapasztalnunk, hogy ha előzetes elvárásunk van egy kommunikációban, akkor nem adjuk meg a másik számára a szabad akaratot, hogy azt és úgy mondassa, ahogy szeretné, és többnyire ilyenkor sem működik tökéletesen a kommunikáció. Csalódást szül, ha nem azt adjuk, amit a másik vár, ha nem pontosan úgy alakul az adott kommunikáció, ahogy elterveztük. A csalódás is az érzelmi indulat egy fajtája. Megakadályozza, hogy valóban nyitottak legyünk a másik üzenetére.

6. A samáriai asszonnyal való beszélgetés i. sz. 29 elején zajlott. Jézus ennek a nőnek – még a tanítványokat is megelőzve – fedte fel legelőször, hogy ki is Ő. Ebben az a különlegesen érdekes, hogy a zsidók számára a samaritánusok kerülendő nép volt, az is érdekes, hogy a nőt nem kezelték egyenrangú félként vallási kérdésekben, és a párbeszédből az is kiderül, hogy ez a nő nem túl erkölcsös életet élt. Jézus mégis őt választotta.

Kik a samaritánusok? A samaritánusoknak külön vallási kultusza volt, csak a Tórát (Mózes öt könyvét) fogadták el, és saját templomuk volt a Garizim hegyén. A Garizim az a hegy, amelyen a zsidó honfoglaláskor elhangzottak a mózesi törvény áldásai. Samária lakosai a babiloni fogság alatt és után keveredtek pogány népekkel.

„Elhagyá Júdeát és elméne ismét Galileába. Samárián kell vala pedig általmennie. Megy vala azért Samáriának Sikár nevű városába, annak a teleknek szomszédjába, amelyet Jákób adott vala az ő fiának, Józsefnek. Ott vala pedig a Jákób forrása. Jézus azért, az utazástól elfáradva, azonmód leüle a forráshoz. Mintegy hat óra vala. Jöve egy samáriabeli asszony vizet meríteni; monda néki Jézus: Adj innom! Az ő tanítványai ugyanis elmentek a városba, hogy ennivalót vegyenek. Mondta azért néki a samáriai asszony: **Hogy kérhetsz inni zsidó létedre éntőlem, aki samáriai asszony vagyok?!** Mert a zsidók nem barátkoznak a samáriaiakkal. Felele Jézus és monda néki: Ha ismeréd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki ezt mondja néked: Adj innom!; te kérted volna őt, és adott volna néked élő vizet. Mondta néki az asszony: **Uram, nincs mivel merítened, és a kút mély: hol vennéd tehát az élő vizet? Avagy nagyobb vagy-e te a mi atyánknál, Jákóbnál, aki nekünk adta ezt a kutat, és ebből ivott ő is, a fiai is és jószága is?** Felele Jézus és monda néki: Mindaz, aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjúhozik: Valaki pedig abból a vízből iszik, amelyet én adok néki, soha örökké meg nem szomjúhozik; hanem az a víz, amelyet én adok néki, örök életre buzgó víznek kútfeje lesz ő benne. Mondta néki az asszony: **Uram, add nékem azt a vizet, hogy meg ne szomjúhozzam, és ne jöjjek ide meríteni!** Mondta néki Jézus: Menj el, hívd a férjedet, és jöjj ide! Felele az asszony és monda: **Nincs férjem.** Mondta néki Jézus: Jól mondád, hogy: Nincs férjem; Mert őt férjed volt, és a mostani nem férjed: ezt igazán mondtad. Mondta néki az asszony: **Uram, látom, hogy te próféta vagy. A mi atyáink ezen a hegyen imádkoztak; és ti azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van az a hely, ahol imádkozni kell.** Mondta néki Jézus: Asszony, hidd el nékem, hogy eljő az óra, amikor

sem nem ezen a hegyen, sem nem Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. Ti Azt imádjátok, amit nem ismertek; mi Azt imádjuk, amit ismerünk: mert az idvesség a zsidók közül támadt. De eljő az óra, és az most vagyon, amikor az igazi imádók Lélekben és igazságban imádják az Atyát: mert az Atya is ilyeneket keres, az ő imádóiul. Az Isten Lélek: és akik őt imádják, szükség, hogy Lélekben és igazságban imádják. Monda néki az asszony: **Tudom, hogy Messiás jó (aki Krisztusnak mondatik); mikor az eljő, megjelent nekünk mindent.** Monda néki Jézus: Én vagyok az, aki veled beszélek. Eközben megjövének az ő tanítványai; és csodálkoznak, hogy asszonnyal beszélt; mindazáltal egyik sem mondá: Mit keresel? vagy: Mit beszélsz vele? Ott hagyá azért az asszony a vedrét, és elméne a városba, és monda az embereknek: **Jertek, lássatok egy embert, aki megmonda nekem mindent, amit cselekedtem. Nem ez-é a Krisztus?** Kimenének azért a városból, és hozzá menének. ... Abból a városból pedig sokan hívének Benne a Samaritánusok közül **annak az asszonynak beszédéért, aki bizonyosságot tett vala.**” (Ján 4:3–30, 39a)

Mivel zsidó nem szólíthatott meg samaritánust, és mivel a samaritánus nő ismerte a zsidók velük szembeni felsőbbrendűségi érzését, Jézus a nő bizalmának elnyeréséhez azt választja, hogy kér tőle valamit. Ezáltal éppen nem a felsőbbségét, hanem az elesettségét domborítja ki. Az asszony meglepődik, de fogékonyvá válik arra, amit Jézus a későbbiekben el szeretne neki mondani. Az egész párbeszéd végighúzódik, hogy Jézus segíti a nőt abban, hogy érdeklődővé váljon. Mindig a fő szál irányában tartja a beszélgetést. Jézus nem kéri számon a nőt erkölcstelen életvitele miatt, hanem a férjéről szóló kérdéssel csak a hitelessége szempontjából foglalkozik. Folyamatosan mélyíti a mondanivalóját úgy, hogy mindig ott tart gondolkodásban, ahol a samaritánus nő. Mindig figyel arra, hogy mi az, amit már megértett, és miben kell megerősítenie őt. Jézus nagyon figyel a hallgatójára. És azt is nagyon jó tudja, hogy csak azt lehet meggyőzni, aki már majdnem teljesen meg van győződve önmagától, még pontosabban: csak segíteni lehet valakit abban, hogy önmagát győzze meg, mert akkor alakul ki valódi, szerves, tartós meggyőződés.

Ha megfigyeljük, ezt a samaritánus nő is alkalmazza a párbeszéd végén. Mikor visszamegy a faluba, nem azt mondja, hogy „megtaláltam a Messiást”, hanem ezt mondja: „Jertek, lássatok egy embert, aki megmonda nekem mindent, amit cselekedtem. Nem ez-é a Krisztus?” Meghagyja a lehetőséget, hogy mindenki maga döntsön, és úgy fogalmaz, hogy érdeklődővé tegyen mindenkit Jézus személye iránt.

7. Kommunikációink során a fő célunk mindig a hallgatóság figyelése kell legyen. Mi az, amit már megértettek, mi az, amit nem, mivel értenek egyet, mivel nem. A sikeres kommunikáció kulcsa az énközpontúság, és az üzenetközpontúság helyett a hallgatóközpontú kommunikáció. A másik lényegi összetevő az, hogy a kommunikáció csak teljesen indulatmentes közegben működik, ha a beszélő és a hallgató is indulatmentes. Ha érzelmi túlfeszítettségben van bármelyik fél, akkor nem érdemes elkezdni a kommunikációt, vagy abba kell hagyni, elnapolni más alkalomra. Mindhárom fenti párbeszéd ezt példázza. És azt is, hogy segítenünk kell a hallgatóságot abban, hogy érdeklődőkké váljanak, illetve észre kell vennünk, ha nem akarnak arról a témáról, éppen akkor, éppen velünk beszélgetni. A Nikodémussal és a samaritánus nővel folytatott párbeszéd arra is példa, hogy egy kommunikációs helyzetben csak egy kommunikációs célunk lehet, egyszerre mindössze egy üzenet adható át hatékonyan. Nem lehet mellékes szálakat generálnunk, mert sérül a főszál megértése, és sokszor éppen a mellékes szálak generálnak indulatot, mert azok megfogalmazását egyrészt nem is gondoljuk át annyira, másrészt sokszor ép-

pen a mellékszálak tartalmazzak minősítéseket, számonkéréseket, kioktatásokat. Amennyiben megjelenik az indulat, minden esetben távolodik a hallgató a közlőtől, és többnyire énvédelembe kezd, ami újabb indulatokat generál. Számomra az eredményes kommunikáció a másik és önmagam békességének a növeléséről, megtartásáról szól, mert a hatékony üzenetátadás közege: az indulatmentesség.

(A bibliai idézetek a Károlyi Gáspár általi fordításból származnak.)